Medlemsblad nr 3, juni 2019

hhf HandikappHistoriska Föreningen

Ordföranden har ordet: Kulturarvet allt viktigare för framtiden 2

Rapport från HHF:s seminarium: ”UNCRPD, vägen till en FN-konvention” 3

Välkommen 4

1980 – 1995 med FN:s handikappår, expertmöte och standardreglerna 6

Standardreglerna och processen fram till arbetet med konventionen 6

Konventionen blir till 7

Alternativrapport och granskningen 2014 9

Dagsläget 9

Avslutning 11

Ny styrelse 11

Guy Lööv 12

Anna Wallsten 13

Danmark firar Bank-Mikkelsen 14

Nytt arkivförbund 14

Ordföranden har ordet: Kulturarvet allt viktigare för framtiden

Handikapphistoriska föreningen ska vi fortsätta ha som namn enligt beslut på årsmötet nu den 26 april. Men vi ska nu också ha en viktig undertexten nämligen **”Synliggöra personer med funktionsnedsättning i ett historiskt perspektiv”.** På ett bra sätt behåller vi kopplingen bakåt samtidigt som vi har en undertext som är med i tiden. Föreningen som startade för över 30 år sedan kommer att bli allt viktigare i framtiden. Något som märktes när vi genomförde vårt seminarium före årsmötet **”UNCRPD – vägen till en konvention”**. Trots att det ändå inte är så länge sedan processen skedde så är det redan historia och en del av vårt kulturarv. Det var också lätt att konstatera att det är hög tid att dokumentera viktiga delar av processen som inte är känd för allmänheten och inte heller i funktionshinderrörelsen. Jag vill passa på och tacka alla medverkande. Ni bidrog med kompetens och engagemang till ett givande seminarium!

Vid årsmötet valdes förstås en ny styrelse. Denna gång var det två som lämnade och två som kom in. Det innebär att vi efter några år med turbulens och många personbyten finns det nu en kontinuitet i den nya styrelsen. Vi ser alla fram mot att på ett bra sätt lösa vår uppgift.

En som lämnade styrelseuppdraget är ett unikum inom HHF nämligen Claes G Olsson. Claes som är etnolog och har varit forskare vid Umeå Universitet var med och bildade föreningen 1987 tillsammans med Bengt Lindqvist och Rolf Utberg. Föreningen tackar Claes för hans stora insatser för föreningen under åren. Claes har därför nu blivit hedersmedlem i föreningen. Dessutom ska vi framöver ha ett seminarium med ett ämne som Claes väljer.

Under maj månad fick vi en förfrågan om vi kan ta hand om ett förbunds historiska material. Ett förbund som tidigare varit medlem i HHF men nu inte är det. Ett budskap till alla är att vi inte kan ta hand om historiskt material utan det ska bevaras i museer och arkiv som redan finns. Det kan vi ge tips om hur man gör. Vi planerar och ett seminarium om arkivfrågor.

Det visar att intresset för vår verksamhet finns även utanför kretsen av våra medlemmar. Tipset till alla som inte är medlemmar i HHF: se till att ni blir det snarast! Gå in på vår hemsida hhf.se och ansök om medlemskap. Vi behöver varandra.

Jan-Peter Strömgren
Ordförande

Rapport från HHF:s seminarium: ”UNCRPD, vägen till en FN-konvention”

Det var rubriken på inbjudan till Handikapphistoriska föreningens seminarium i anslutning det följande årsmötet samma dag. Seminariet gjordes i samarbete med ABF-Stockholm och hölls också i deras lokaler på Sveavägen i Stockholm. Vi var i Sandlersalen och ett 60-tal personer var närvarande. Seminariet hölls på förmiddagen den 26 april 2019.

Medverkande:

- **Tomas Lagerwall**
  Handikappinstitutets/Hjälpmedelsinstitutets internationellt ansvarig 1983 - 1998, Rehabilitation Internationals generalsekreterare 2001 – 2008, sekretariat i IDA (International Disability Alliance).
- **Kicki Nordström**
  WFB (World Federation for the Blind) ordf. och vice ordf. och ledamot av IDA, arbetade på SRF bl.a. med Erik Staaf. Varit medlem av ”panel av expert” som var kopplad till FN:s särskilda rapportör.
- **Lars Lööw**
  Idag generaldirektör Svenska EFS-rådet. Var tidigare Handikappombudsman och deltog i en grupp för nationella MR institutioner vid arbetet med konventionen i FN.
- **Annika Jyrvall Åkerberg**
  Jurist på Civil Rights Defenders.
  Annika var med och arbetade med alternativrapporten från funktionshinderrörelsen i samband med första granskningen av Sverige av granskningskommittén i Geneve 2014.
- **Mikael Klein**
  Intressepolitisk chef på Funktionsrätt Sverige.
  Deltog i granskningen 2014 men också i den granskningsprocess som nu pågår.
- **Christer Degsell**
  Styrelseledamot i HHF med tidigare olika statliga tjänster och uppdrag inom funktionshinderområdet.
- **Jan-Peter Strömgren**
  Ordförande i Handikapphistoriska föreningen och dagens moderator. Ordförande IFHOH (international Federation of Hard of Hearing people, ledamot IDA 2005 - 2010, ordförande IDA 2009 - 2010. Deltog vid granskningen av Sverige 2014 i Geneve.

I inbjudan angavs följande bakgrund till seminariet:

> ”I år, 2019, är det tio år sedan UNCRPD trädde i kraft i Sverige. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska därmed följas i Sverige och har blivit en självklarhet i många sammanhang. Dock är det mycket kvar att göra. Den nämns som utgångspunkt i regeringens funktionshinderpolitik och den har blivit ett allt vassare juridiskt verktyg för personer med funktionsnedsättning.
> Men vägen till ratificering av konventionen var allt annat än självklar. Inte minst för att idén om en särskild konvention om funktionsnedsättning möte motstånd inom den svenska handikapprörelsen.
> Under seminariet kommer personer som var centrala i arbetet som ledde fram till konventionen berätta vad som startade processen, om motståndet som fanns och en den slutliga ratificeringsresan som är okänd för många, både inom och utanför handikapprörelsen.”

Välkommen

Seminariet startade 09.30 med att Handikapphistoriska föreningens ordförande Jan-Peter Strömgren hälsade såväl publik som deltagare välkomna till dagens seminarium. Han gjorde också inledningsvis en presentation av bakgrunden till konventionen ur ett svenskt perspektiv. Startpunkten sattes till år 1980 och det därpå följande FN:s handikappår.

Lokalen i FN-huset där huvuddelen av de formella förhandlingarna hölls vid framtagandet av konventionen.

- Processerna som startar processen påbörjas under 1980-talet. Exempelvis utsågs 1981 av FN till ett **internationellt handikappår**. Det viktigaste resultatet av detta år var världsaktionsprogrammet för handikappade, som antogs av generalförsamlingen i resolution 37/52.

- 1981 bildas **DPI**, Disabled PeopIe International
- 1987 arrangerade FN ett **expertmöte om handikappfrågor**. Expertmötet, som hölls i Stockholm, rekommenderade att generalförsamlingen skulle sammankalla en särskild konferens med uppgift att göra ett utkast till en internationell konvention.
- **FN:s standardregler** för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning antogs 1993 och har varit ett enormt viktigt dokument för utvecklingen av mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning. Med standardreglerna följde en särskild FN-rapportör. Bengt Lindqvist var den första innehavaren av denna funktion.

JAN PETER STRÖMGREN

- **Panel of experts** knöts till arbetet med standardreglerna.
- En milstolpe i arbetet för att funktionshinderfrågor ska behandlas som viktiga aspekter av de mänskliga rättigheterna är FN:s resolution 2000/51.
- I början av 2000-talet höjdes återigen röster, bland annat från Mexiko, med krav på att man skulle **skapa en konvention** om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Den svenska funktionshinderrörelsen var inte odelat positiv till detta.
- **IDA** (International Disability Alliance) en samlad internationell funktionshinderrörelse bildas.
- **Konventionen** antogs av FN:s generalförsamling i december 2006. Den öppnades för undertecknande den 30 mars 2007. Samma dag undertecknade 82 länder, däribland Sverige, den nya konventionen. Konventionen trädde i kraft den 3 maj 2008, när 20 stater hade ratificerat den.
- Genom att **ratificera en konvention** förbinder sig ett land definitivt för att följa den. Ratificeringen görs i de flesta stater av regeringen efter beslut i landets parlament. I Sverige fattade riksdagen detta beslut **2008** (och 2009 trädde den i kraft).
- Granskning av hur länder lever upp till konventionen sker regelbundet av den s.k. granskningskommittén som FN har i Genevé. 2014 skedde den första granskningen av Sverige. Nu är det snart tid för den andra.

De som inbjudits att delta i seminariet är personer från Sverige som mer direkt varit inblandade i processen under olika skeden. De flesta av dessa deltog i konventionsarbetet utifrån uppdrag inom olika internationella organisationer. Det svenska engagemanget var från början begränsat och i vissa fall till och med negativt. Många andra personer skulle också kunnat vara aktuella men tiden blev den begränsande faktorn.

1980 – 1995 med FN:s handikappår, expertmöte och standardreglerna

Christer Degsell gav en beskrivning av det svenska engagemanget kring dessa aktiviteter. Inledningsvis tog Christer avstamp i aktiviteter inom den svenska funktionhinderrörelsen som resulterar i en rapport 1972 ”**Ett samhälle för alla”**. Ett princip- och handlingsprogram för Handikappförbundens Centralkommitté. Programmet antogs efter ett års interna diskussioner inom HCK:s medlemsförbund av mer än 400 representanter från 20 handikappförbund.

1981 kom sedan FN:s internationella handikappår. I Sverige ledde det till ett handlingsprogram från regeringen i handikappfrågor
1987 genomfördes FN:s expertmöte om handikappfrågor i Stockholm. Där föreslog man en konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Men det gick inte att uppnå enighet bland FN:s medlemsstater om förslagen.
Processen som påbörjats leder däremot till att FN 1993 FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet. Standardreglerna består av 22 regler inom 8 huvudområden.

- Tillgänglighet
- Utbildning
- Arbete
- Ekonomisk och social trygghet Familjeliv och personlig integritet
- Kultur
- Rekreation och idrott
- Religion

Standardreglerna och processen fram till arbetet med konventionen

Tomas Lagerwall och Lars Lööv gav i en dialog sina versioner av vad som hände under processen från standardreglerna till arbetet med konventionen påbörjades 2005. Lars PowerPoint-bild på detta var:

- Arbetet fram till 1993 och standardreglerna var omfattande och engagerade flera delar av FN

TOMAS LAGERWALL

LARS LÖÖW

•WHO och ILO hade egna program kopplade till funktionshinderfrågor, inte minst WHOs arbete med Community based rehabilitation
•Standardreglernas betydelse för att sprida frågor om situationen för människor med funktionsnedsättningar kan inte överskattas. Bengt som rapportör öppnade så många dörrar och startade massor av utvecklingsinsatser.
•Under 1990-talet kom också de första nationella diskrimineringsförbuden i t.ex. USA och GB.

En konvention var inte någon självklarhet men Lars visade nedanstående text på en PowerPoint-presentation:

- Méxicos initiativ handlade inte om en MR-konvention utan en bred och omfattande konvention under samma sociala paraply (Commission for Social Development) som FN:s standardregler
- Det ledde till en omfattande diskussion om var i FN-systemet konventionen skulle landa och vilken roll den skulle få.
- MR-sidan med Högkommissarien för mänskliga rättigheter i spetsen vann. Det fanns också annat motstånd. Bl.a. utryckte Bengt Lidqvist efarhåga för att det framgångsrika arbete han bedrivit som Speciell rapportör kunde riskeras.
- Jag tror att Bengts arbete snarare var en förutsättning för tillkomsten och inte minst för den snabba och omfattande ratificeringen av konventionen.

Kicki Nordström kom också in i den här diskussion med sin initierade inblick i hur den internationella funktionshinderrörelsen organiserade sig och bland annat bildade IDA utifrån den redan existerande ”panel of experts. En process som verkligen skulle behöva nedtecknas.

Konventionen blir till

Kicki Nordström och Tomas Lagerwall berättar inledningsvis om stora och mindre händelser med intressanta detaljer kring vad som försiggick både öppet och i kulisserna. Processer och händelser som fick FN att till slut bestämma sig för att påbörja konventionsprocessen.
Lars Lööv fortsatte med att beskriva för sin del hur en grupp med nationella MR-funktioner bildades och som han som Handikappombudsman i Sverige deltog i.

- Under första förhandlingsomgången var jag anmäld som delegat i den svenska statens delegation. Det skedde på kort varsel så jag kunde aldrig åka till New York.
- Från andra förhandlingstillfället deltog HO som oberoende nationell institution för mänskliga rättigheter på alla möten, antingen genom mig eller någon annan medarbetare eller båda delarna.
- HO utsågs ungefär halvvägs in i förhandlingarna att i samarbete med Irland företräda samtliga Europas NHRI i förhandlingarna.

KICKI NORDSTRÖM

Han beskrev vad han och Handikappombudsmannen gjorde i processen vid sidan av förhandlingstillfällena.

- Arrangerade ett möte med NHRI och funktionshinderrörelsen i Stockholm
- Arrangerade ett arbetsmöte för europeiska NHRIs i Stockholm
- Arrangerade ett förmöte i New York inför en av slutförhandlingarna
- Deltog i ett arbetsmöte arrangerat av Irlands kommission för mänskliga rättigheter
- Deltog i ett arbetsmöte för NHRI och akademier arrangerat av juridiska fakulteten på Harvard
- Deltog på flera nätverksträffar med NHRI hos FNs högkommissarie för mänskliga rättigheter och andra möten på Europeisk nivå.

Lars redogjorde också för två doktorsavhandlingar som beskriver konventionsprocessen. De gjordes som ett resultat av Handikappombudsmannen (HO) arbete i samband med framtagandet av konventionen. De aktuella avhandlingarna är:

- HO bidrog till forskningen genom att låta en doktorand, Anna Bruce, från Raoul Wallenberg institutet delta under HOs namn.
- En av de tidigare medarbetarna på HO, Anna Nilsson, har även hon doktorerat på konventionen

Under presentationerna fördes spontana samtal mellan presentatörerna och med moderatorn som också deltagit i processen i FN på plats.

LARS LÖÖW, ANNIKA JYRWALL ÅKERBERG OCH TOMAS LAGERWALL

Alternativrapport och granskningen 2014

Annika Jyrwall-Åkerberg beskrev sin egen karriär inom FN där hon upptäckte tekniken med att skriva en alternativrapport. Något som den svenska funktionshinderrörelsen blev intresserade av och sedan också gjorde en till 2014.års granskning. Annika höll i detta arbete. Just nu håller den samlade funktionshinderrörelsen på med ett liknande arbete som också ska leda till en alternativrapport som ska lämnas till FN:s granskningskommission i Geneve.

Dagsläget

Mikael Klein berättade om det arbete som nu pågår inom funktionshinderrörelsen för att ta fram en alternativrapport. Mikael lyckades inte visa sin PowerPoint-bilder vid seminariet men det var detta han bland annat informerade om:

- Konventionens övervakningskommitté lämnade sin frågelista (List of Issues) till Sverige i oktober 2018
- Svenska regeringen ska lämna svar på frågorna senast den 1 oktober 2019
- Sverige kallas till förhör tidigast 2020.

Nio arbetsgrupper arbetar just nu:

- **Lag och genomförande** (1-5,13,33) Värd: Ola, ILI
- **Tillgänglighet** (9, 11, 20) Värdar: Karro, DHR, Marie-Louise, Astma Allergi
- **Demokrati** (18, 29, 21) Värd: Bengt-Erik, Dyslexiförbundet
- **Arbete och försörjning** (26,27,28) Värd: Annica, Attention
- **Hälsa** (25,26,30) Värd: Eva-Maria, Reumatikerförbundet

- **Tvångsvård** (10, 14-17) Värdar: Jimmie, RSMH
- **Barn, familj, utbildning** (7,23,24) Värd: Agneta, Autism Asperger
- **LSS** (19, 12) Värd: Anna, Downföreningen
- **Medvetandegöra, uppföljning** (6-8, 22, 31, 32) Värd: Peter, Lika Unika

Arbetsgrupperna bedömer efterlevnaden av artiklarna

- **Finns svensk lagstiftning?**
- **Fungerar det i praktiken?**
- **Är rättigheterna utkrävbara?**
- **Följs rättigheterna upp? (monitoring)**
- **Finns kunskap och medvetenhet? (statsförvaltning, rättsväsende, rättighetsbärare)**

Mikael berättade att arbetsgrupperna ska samla och sammanställa fakta (statistik, forskning, rapporter). De ska vara klara i oktober 2019. En nationell rapport ska publicera den 3 december 2019.

Bra verktyg – Hemsida om CRPD

www.funktionsrattskonventionen.se

MIKAEL KLEIN

Avslutning

Jan-Peter Strömgren sammanfattade dagen med att konstatera att vi nog alla under seminariet fått ny information som tidigare inte varit känd för en bredare grupp. Jan-Peter berättade också om att HHF nu kommer att åter igen söka medel från arvsfonden för att få möjlighet att dokumentera det som under seminariet behandlats och beskrivits.

Det är viktigt att vi tecknar ned och beskriver processen så att inte minst de unga och nya inom funktionshinderrörelse kan läsa och lära av historien. Den internationella funktionshinderrörelsen kan verkligen vara stolt över det arbete som man utförde före och under konventionsarbetet. Under devisen ”Nothing about us without us” lyckade man påverka textinnehållet med ca 75 procent.

VÄLBESÖKT SEMINARIUM 26 APRIL 2019

Ny styrelse

Samma dag som seminariet om handikappkonventionen hölls hade HHF också sitt årsmöte. Nya ledamöter i HHF:S styrelse är Guy Lööv och Anna Wallsten, som efterträder Gunnar Sandström, SRF. De presenterar sig här nedan. I övrigt består styrelsen av J-P Strömgren, ordförande, Karin Månsson, sekreterare, Erling Södergren, kassör, Beatrice Christensen Sköld, redaktör, Emil Erdtman, Diana Chafik och Lars Hagström.

Guy Lööv

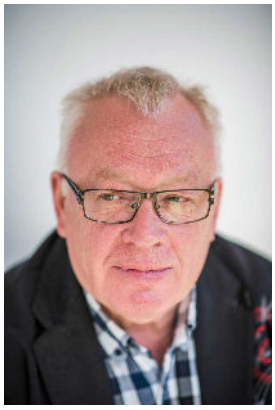

Foto: Linnéa Bengtsson

Jag började vid årsskiftet 1978/79 som handläggare på Synskadades Riksförbund (RF). Mina arbetsuppgifter inkluderade utbildning, arbete och rehabilitering. I mitten av 1980-talet skrev jag också en bok tillsammans med Håkan Ceder som hade titeln *Utestängd – om handikappades arbetsvillkor*. Jag utsågs också under denna tid till sakkunnig i Dataeffektutredningen.

1988 började jag som intressepolitisk chef på DHR, där jag var anställd fram till 2001. Under tiden var jag dok tjänstledig vid några tillfällen för att arbeta som sekreterare i statliga utredningar. Den första om personliga assistenter. Efter en tid fick jag ett nytt uppdrag, som sekreterare i Lönebidragsutredningen och slutade då vid DHR. Därefter deltog jag i slutarbetet med Assistanskommittén.

År 2006 började jag arbeta som handläggare vid Pensionärernas Riksorganisation (PRO), där mina huvudsakliga arbetsuppgifter rörde äldreomsorg, kommunala pensionärsråd och tillgängliga miljöer. 2014 anställdes jag som politisk sakkunnig hos statsrådet Åsa Regnér. Jag slutade där efter ett år och blev då sekreterare i en statlig utredning om Hur man kan utveckla verksamheten med hjälp av välfärdsteknik.

Anna Wallsten

Anna Wallsten heter jag och arbetar som verksamhetsledare på Synskadades museum och som arkivarie på Synskadades riksförbund. Jag har förutom arkivarieutbildning en fil.kand. i etnologi. Min första kontakt med HHF var i samband med skrivandet av min kandidatuppsats ”Anpassad identitet - Om kvinnor med affektiva diagnoser och deras kontakter med psykvården”. Det ledde till att jag senare fick en praktikplats på Nordiska museet i HAIKU-projektet. Jag var också, som företrädare för Synskadades museum, en av deltagarna i nätverket FOKUS.

Tidigare har jag suttit som ordförande för Ångestsyndromssällskapet i Västerås, och jag har nu en styrelsepost i föreningen Per Aron Borgs vänner. Som anställd på Synskadades museum brinner jag för att öka förståelsen för synskadades livsvillkor både förr och nu – inom och utanför vår organisation. Jag jobbar också med att försöka bredda perspektiven för att få syn på de berättelser som ”minoriteter inom minoriteten” bär på.

Innan jag hamnade i Stockholm och kulturarvsbranschen bodde jag i Västerås och arbetade som mediasäljare. På fritiden tycker jag om att läsa och titta på intressanta dokumentärer. Den tid som blir över spenderar jag på Friskis&Svettis, på någon bra konsert i Stockholmsnatten eller med min dotter Luna.

Danmark firar Bank-Mikkelsen

Dansk Handicapforbund håller en konferens den 7 juni till minnet av Niels Bank-Mikkelsens insats för rättighetstänkandet i Danmark.

Konferensen hålls i Handicaporganisationernes Hus i Høje Tåstrup. Bland talarna märks professor Birgit Kirkebæk och landsformand Sytter Kristensen.

Anmälan kan ske på www.handicaphistrorien.dk , där ni också kan se ett detaljerat program.
Konferensen kostar 900 danska kronor för icke-medlemmar.

Nytt arkivförbund

Den 13 – 14 maj höll det Svenska Arkivförbundet vårmöte och stämma på Stockholms Stadsarkiv. Det var det nya arkivförbundets första årsmöte. Det har kommit till genom en sammanslagning av Folkrörelsernas arkivförbund (FA) och Näringslivets arkivförening (NAF).

Blad talarna fanns TF riksbibliotekarien Lars Ilshammar, riksantikvarie Lars Amreus och riksarkivarien Karin Åström. Stadsarkivarien Lennart Ploom som också var värd för stämman berättade om Stadsarkivets nya lokaler vid Liljeholmkajen, som dock inte ersätter lokalerna på Kungsklippan och Frihamnen utan är ett komplement. Det blir nu lättare att studera bebyggelsehandlingar, vård- och sjukhusarkiv och inte minst föreningsarkiv. Efter konferensen gjorde deltagarna ett studiebesök på Liljeholmskajen.
För att ta sig till de nya arkivlokalerna kan man åka röda linjen (T-bana) till Liljeholmen eller buss 160 från Gullmarsplan och har hållplats nära arkivet. Den officiella invigningen av arkivet blir först i höst.

****
Handikapphistoriska föreningens medlemsblads redaktion: Beatrice Christensen Sköld (beatriceskold@gmail.com), Diana Chafik och Emil Erdtman
****